

Hendes Moder 50 Aar og Bedstemoder 75 levede svagelige og forarmede paa en Bondegaard. En 28-aarig Søn havde i Aarrækker været dem berøvet af Militær- og Krigsindkaldelser.

Karle kunne kun vanskelig faas; Ane laver da sin Le istand og giver sig til at slaa Engene o. s. fr.

„Hun har kørt Kongerejser, forhandlet Korn og besørget det for Gaardens Drift nødvendige Indkøb. Hun har gjort Rejser til København for med større Fordel at udsælge Tørv og andre Gaardens Produkter og indkøbe, dels hvad der ikke var at faa nærmere, dels kun var at erholde til overdrevene Priser. Kort hun har ikke sparet sin Flid og sine Kræfter i noget Tilfælde, hvor det gjaldt om at være til Trøst og Bistand for sin Moder og sin gamle Mormoder.“

„Hvad der endnu forhøjer Værdien af hendes Handlemaade,“ skriver Pastor Smidth, „er, at hun, uagtet min gentagne Opfordring derom i Kirken efter Hs. Majestæts allernaadigste Resolution af *kvindelig Undseelse og Beskedenhed, ikke har villet melde sig*, men har udtrykkelig frabedt sig at omtales eller paa nogen Maade belønnes for en Opførsel, hun ganske anser for sin Pligt.“

Amtmænd Morgenstjerne anbefaler hende til om muligt at erholde den Belønning, hun alene attraar: at hendes Broder for videre Krigstjeneste maatte vorde befriet for efter tidligere Bestemmelser at overtage Gaarden.

Kampen mod Fabrikslovreformen.

I „Vor Tid“ sammenligner H. W. Kvindernes Modstand mod denne Lov med Modstanden mod den Lov, der paabød, at Butikkerne skulde lukkes om Søndagen.

En saadan Sammenligning tør han byde tænkende Kvinder!

Har da maaske Helligdagsloven lukket Kvindernes Butikker, men ladet Mændenes staa aabne? H. W. mener, at Kvinderne, de svagere, de daarligst lønnede, skal „søge lidt ud over den nærmeste Horisont,“ de skal se stort paa Tingene og lade Mændene tage Brødet ud af Munden paa sig.

Maa det være mig tilladt at gøre opmærksom paa, at Trangen til at arbejde for sig selv og for sine Børn er med Skam at tale en „individualistisk“ Trang, som dog næppe kan siges at være saa ondartet. Jeg har jo lært af „Fru Lucifer“ i „Socialdemokraten“, at „den rette socialistiske Aand byder, at Staten skal sørge for de uægte Børn“ (og da det vel næppe er Meningen at gøre alle andre Børn til Stedbørn, saa bør vel ogsaa disse opfores af Staten). Men jeg tror dog, at Barnets egne Forældre er nærmest til at sørge for det. I to Ord, som skal tages bogstavelig: Lad os for *Himlens* Skyld holde os ved *Jorden* og ikke ad Lovens Vej *tvinge Kvinderne til at blive Martyrer*; et paatvunget Martyrium er ikke meget værd.

Kvinden og Arbejdet.

I Haab om, at den ærede Redaktion af „Kvinden og Samfundet“ er saa frisindet ogsaa at ville høre Røster af modsat Mening end den, Bladet har gjort sig til Talsmand for med Hensyn til de Paragrafer i Fabriksløven, som handler om Kvindens Stilling til Arbejdet, tillader jeg mig at meddele en Tale af Frøken Ellen Key, vistnok en af Sverrigs nulevende ypperste mest ansete Kvinder. Efter et tidligere Foredrag om: „Barnets Aarhundrede“ fortsætter hun dette ved en Fest i en af Videnskabsakademiets Sale i Stockholm, om Kvinden og det legemlige Arbejde. Hun siger:

„Barnarbejde og Kvindearbejde staar i nært Forhold til hinanden. Ikke blot ved indbyrdes Konkurrence, men

Men skal der „i Slægtens og Samfundets Interesse“ bruges *Tvang*, saa tag Brændevinsflasken fra Mændene, men lad Kvinderne beholde Brødet. Viggo.

Om Kvinders Løn.

Uddrag af Beretning fra Sædelighedskongressen i Genf, September f. A.

III.

Oplysningerne angaaende de arbejdende Kvinders Lønforhold i de forenede Stater og England, i Østrig og Italien samt i Tyskland lyste desværre ikke op i det mørke Billede.

I Nordamerika fortjener Kvinden Halvdelen eller de to Tredjedele af en Mands Løn, i de andre Lande Halvdelen eller en Tredjedel. — Fler-tallet af de nordamerikanske Arbejdere kan kun med Nød og næppe leve udelukkende af deres Arbejdsfortjeneste. Den ugentlige Gennemsnitsfortjeneste er 4 Dollars (ca. 15 Kr.). Der findes kun faa Fagforeninger.

Den engelske Arbejderskes Gennemsnitsfortjeneste skal kun beløbe sig til 6 à 7 sh. ugentlig (1 sh. = ca. 90 Øre). „Deres Liv,“ siger Sekretæren ved Kvindernes Fagforeninger, „er en Række af ubeskrivelige Savn. De kan ikke lægge noget til Side; i Sygdomstilfælde, under Arbejdsløshed eller i deres Alderdom staar de hjælpeløse.“ Heller ikke i England har Sammenslutningstanken vundet tilstrækkelig Tilslutning.

I Østrig er Gennemsnitslønnen 3 à 4 fl. ugentlig (1 fl. ca. 2 Kr.). Det er umuligt at spare Penge sammen med en saadan Løn, og den døde Aarstid driver Kvinderne ind i Prostitutionen. — Først er det i Italien. 1 fr. 50 cent. (1 fr. = ca. 72 Øre) regnes for en god Dagløn; ofte synker den til 80 cent. (58 Øre). Man har endog budt Straahattefletterskerne 20, 10 centimer daglig for 10 Timers Arbejde! Fagforeninger findes næsten slet ikke. Socialdemokraterne, som beskæftiger sig med Mændenes Organisation, har hidtil forsømt Kvinderne, som jo ikke har Valgret. —

I de tyske Storstæder fortjener en Konfektionsarbejderske, naar hun er øvet 9 à 12 Mk. ugentlig; andre naar kun 6 Mk. Men de bruger mindst 7,50 Mk. til Livets Ophold; hvorfra tager de det manglende? En Nationaløkonom erklærer i „Schmollers Aarbog“, at Flertallet af de tyske arbejdende Kvinder kan ikke leve af deres Fortjeneste; de maa søge til Gaden. — Det samme er Tilfældet i Paris, hvor Charles Benoît siger: „Ved alt Kvindearbejde maa det ske og det sker virkelig, at Lønnen falder ned under det Beløb, som er strengt nødvendigt for at leve. Hun vinges til at fylde det tomme Rum ved at erindre — at hun er Kvinde.“ — Gennemsnitslønnen for de parisiske Arbejdere maa anslaaes til 2 fr. om Dagen. Ganske vist er der en udvalgt Kreds, som Porcelænsmalerinder, Tegnersker, kvindelige Typografer, Kransebander-sker, Diamantpolirer, Forstænderinder for de store Skrædderetablis-

derved, at Kvindearbejdet indvirker paa Kvindens Moderskab og senere ved Barnets Pleje og Opdragelse. Børne- og Kvindearbejde er omtrent begyndt samtidigt, begge fremgik af Storiindustriens Krav paa billig Arbejdskraft.“

Derefter skildrede Frøken Key i Korthed Udviklingen af Kravet om Beskyttelse for Kvinders og Børns Arbejde i dette Aarhundrede lige fra den sønderlidende Elendighed i England, da i Begyndelsen af Aarene 1800 Børn i 4—5 Aars Alderen begyndte at arbejde 14—16 Timer i Døgnet. Efterhaanden har nu de sociale interesse-rede som Maal for sine Bestræbelser krævet alt Børnearbejde forbudt under 14 Aars Alderen, og Beskyttelse for Kvinder ved sundhedsfarligt Arbejde, Indførelse af 8 Timers Arbejdsdag og Beskyttelse for Kvinder før og efter deres Moderskab.

Men disse Beskyttelsesforslag har fremkaldt Protester hos en Gruppe Kvinder, som kan kaldes „Kvindesagskvinderne“. Nu tales der ikke mere

menter, som daglig fortjener 6, 7, 8 à 9 fr. Tilskærersker og de dygtigste „Modister“ stiger til 500 fr. om Maanednen; men deres Antal er forholdsvis ikke stort. Hyppigst tjener de fra 2 til 3 fr. daglig og kaldes saa „almindelige“ Syersker, Polereersker, Slibere o. s. v. Den store Mængde „ulærte“ Arbejdere faar kun 1,50 à 2 fr. daglig. For alle disse er det umuligt at spare Penge til paakommende Tilfælde og det gaar dem som deres Søstre i andre Lande.

Saaledes lød i Genf fra alle Sider Raabet: *Sulde er Sædelighedens største Fjende*, og Repræsentanter for de besiddende Klasser rakte Haanden til Repræsentanter for Socialismen for at træde hjælpende til. —

Efter „Dokumente der Frauen“,

Visne Roser.

Visne Roser! Væld af Minder!
Taarer ned ad Kinden rinder.
En Gang var I dog saa søde:
Blodigfarvet, gyldenrøde,
Visne Roser!

Blege Kinder! Sorg i Øjet!
Panden furet, Ryggen bøjet.
En Gang var I dog saa søde:
Purpurfarvet, elskovsrøde,
Blege Kinder!

Sænket Hoved! Bristet Hjerte!
Brudt af Livets Kamp og Smerte.
En Gang dog af Fryd det gløded;
Men nu er af Sorg det doded,
Bristet Hjerte!

Huset paa Øen.

Du lille Hus med det hvide Tag,
Som jeg har for Øje hver eneste Dag,
Du opfylder ganske min Tanke.
Hver Aften jeg staar her ved Søens

Bred,
Og naar saa Stilheden sænker sig ned,
Og jeg hører mit Hjerte banke.

Da tænker jeg paa: hvem bor i det
Hus,
Hvem drømmer derovre til Vindens
Sus,

Og paa den hvidmalte Skude?
Thi Huset ligger paa Øen der
Og kun omgivet af Siv og Skær,
Ja, ganske alene derude.

Og saa naar Mørket er helt indtraadt,
Da tændes der Lys — kun ganske
smaat —

Men stærkt det straalere fra Bredden.
Mon Lyset skinner for glade to,
Der her har slaaet sig ned i Ro,
Og maaske har skabt sig et Eden?

Men naar Erindringen fører mig hen
Til Landskabets skønne Idyl igen,
— Det sidder mig fast i Mindet —
Da husker jeg Huset paa Øen der,
Og Søen blev mig vist ikke saa nær,
Om ej det Lys havde skinnet!

Paula Herreborg.

Dansk Kvindesamfunds Virksomhed.

Paa Aarets 5te Klubaften i Mandags holdt Dr. Norrie et særdeles lærerigt og interessant Foredrag om Jordemoder-Institutionen i Danmark.

Det havde slaaet Doktoren, at Tanken i § 7 i det Bramsenske Fabrikslovforslag gik i stik modsat Retning af Udviklingens Gang i Danmark.

I Middelalderen og langt ned i den nyere Tid gaves der ingen som helst faglig Uddannelse for Jordemødrene. Det var Præsterne, der var deres Lærere, men Undervisningen gik kun ud paa at indprente Troen og Budene, at lære Jordemødrene at tale Trøstens Ord til den fødende Kvinde og i øvrigt at opdrage et Slags Sædelighedspoliti, der havde at opdage Fødsler i Dølgsmæl for saaledes at forhindre de hyppige Barnemord.

Men Lovgivningen stod magtesløs over for disse til Trods for de strenge Straffe. I sidste Halvdel af forrige Aarhundrede slog man saa ind paa en anden Vej — at hjælpe og støtte den fødende Kvinde.

Der gjordes adskillige forberedende Forsøg, indtil Dronning Juliane Marie, ved at skænke en Byggegrund og rigelige Midler, gav Stødet til den nuværende Fødselsstiftelses Oprettelse.

Her kunde nu en Kvinde føde i Hemmelighed. Hun fik Hjælp til sit Barn og tilmed Understøttelse i det første Aar efter Fødslen.

Juliane Marie havde bedt saa mindelig om, at der aldrig skulde gøres nogen Forandring i den Bestemmelse; men i Aaret 1874 blev den dog ophævet, saa at de fødende Kvinder nu ikke længere faar nogen Understøttelse i det første Aar.

Doktoren hævdede, at denne Institution væsentligt har bidraget til at formindske Barnemordenes Antal, og at dette Princip om at støtte den fødende Kvinde kun er i Samfundets egen Interesse.

Af denne Grund maa § 7 i det omtalte Lovforslag siges at være stridende imod Udviklingens Gang her hjemme. Først i det Øjeblik, der sikres Kvinden Understøttelse, vil det kunne blive en Beskyttelse.

Foredraget gav Anledning til en livlig Diskussion.

Den litterære Strid.

Med et Foredrag om „Dr. Georg Brandes' Stilling og Ansvar med Hensyn til den litterære Demoralisation“ sluttede Pastor Schack i Tirsdags sin Foredragsrække om den litterære Strid.

„Georg Brandes har indtaget en lignende Stilling til den moderne Litteratur som Steffens indtog i Aarhundredets Begyndelse.

Brandes har inspireret flere og indtaget en ledende Stilling. Vi kan da ikke godt undgå at komme ind paa Spørgsmaalet: har Br. ikke en væsentlig Del i denne Litteraturs Brøst?

baade paa Barnets fysiske og psykiske Udvikling.

Det bliver saaledes *Barnets Ret*, det gælder. En Frihed uden Indskrænkning kan jo være berettiget for de Kvinder, som frivillig afstaar fra Tanken om Moderskab, den Kategori, som en tysk Forfatter kalder „det tredje Køn“. Men i andre Tilfælde bliver Arbejdet for Ligestillelse for Mands- og Kvindearbejdet en Illustration til Ordsproget: Summum jus — summa injuria (største Ret — værste Uret.)

Hvor berettiget Kravet er om en særskilt Beskyttelse for Kvindearbejdet, det viser bedst de sørgelige Forhold i Schlesiens Glasindustri, hvor 8—9 Aars Piger allerede begynder at arbejde i Glasværkerne, og paadrager sig derved fysiske Skader, som indvirker paa et kommende Moderskab, og det er til den Grad almindeligt, saa at Tysklands Kvindelæger specielt rejser til Schlesien for at studere de farligste Tilfælde af Obstetrik (Fødselsvidenskab). Over for saadanne Fakta flyttes Diskussionen fra de ab-

om Kvindeemancipation, men om Kvindesag. Frigørelsesværket er blevet en Institution, et Embedsværk, en Slags Dogmatik. Det er ikke mere en Frigørelse, men en Indskrænkning.

Denne Bevægelse gaar ud paa Lovændringer, som skal udvide Kvindens Arbejdsomraade, men den er blind for Kvindesagens Sammenhæng med det store sociale Spørgsmaal. Dette blev tydeligt aabenbaret ved Kvindekongressen i London 1899. Der modsatte Kvindesagskvinderne sig al Tale om Beskyttelse for Kvinden i Arbejdet. Man skulde have lige Rettigheder med Mændene, Rettigheder til frit at vælge sit Arbejde. Man taler om Frihed, men glemmer den lovbundne Nødvendighed i Naturen. Kvindesagskvinderne vil nok have Beskyttelse for Kvinderne, men de vil have fælles Love for Mænd og for Kvinder, og tager intet Hensyn til Kvindens ejendommelige Stilling som Moder. Det gælder dog ikke alene Kvindens Ret. Kvindens Helbredstilstand og Arbejdstid indvirker